

KIYMETLİ DHARMA USTASI

CHETSANGPA RATNA SRI BUDDHI'NIN

SAMIMI SÖZLÜ YÖNERGELERİNDEN

OTURUM 2 CUMARTESİ & PAZAR 27-28 ŞUBAT 2021, 13-20 VE 13-16 ARASI

ZIHNI OLDUĞU GIBI TANIMAK

Om Mani Padme Hung Hri

Kıymetli Lama şunları da söyledi:

Şu anda hepimiz erişilmesi oldukça zor olan değerli insan varoluşunun içerdiği özgürlük ve fırsatlara sahibiz. Eğer budalığın kalıcı sonucuna erişmek istiyorsak kıymetli dharmayı uygulamalıyız. Kutsal dharma yolunu takip etmenin havsalaya sığmayacak kadar farklı metodları vardır. Ancak bizler için zahiri sutra yorumlama ve açıklamaları ile batini tantra yorumlama ve açıklamaları çok da önemli değillerdir. İhtiyacımız olan, kutsal kusursuz guru tarafından verilecek ve sayesinde kendi zihnimizi tüm samsara ve nirvana'nın kökeni olarak anlayabileceğimiz tek bir sözlü yönergedir. Bu yönerge gerçekten idrak edilirse Buda'nın hem sutra hem de tantra seviyesinde söylediği ve büyük azizlerin sayısız öğreti ve metinlerinde anlattıkları herşeyin en derin özü kendi zihninde tamamen mevcut olacaktır. Bunun neticesine ise 'birşeyi bilmek ve herşeyden özgürleşmek' denilir. Zihin anlaşılabilir ise ne kadar çok dharma bilersen bil, bu bilginin çevresi geniş ancak merkezi delik olacaktır – Herşeyi bilmek ve hiçbir şeye ermemek. İşte bu nedenle gerekli olan sadece zihnin kendisinin anlaşılmasıdır.

Zihnin² nasıl anlaşılacağını merak ediyorsan, bilmelisin ki bu, zemin/temel (*gZhi*), yol (*Lam*) ve sonuç (*'Bras-Bu*) olarak adlandırılan üç yönün açıkça idrakı sayesinde.

1. ZEMİN

Öncelikle zemini ele alacağız. Kendi zihninin doğal hali³ ilksel, ezeli, doğal ve aniden mevcuttur. Bu dokunulmaz zihin budaların meditasyonu tarafından üretilmemiş ve duyumsayan varlıkların aptallığı tarafından da etkilenmemiştir. Zihnin orjinal mevcudiyeti neden ve koşullara bağımlı değildir. O kendinde bulunan/gerçek bir varoluştan yoksun ve tüm kavramsal detaylandırmadan özgür boşluktur. Zihin başlangıçta⁴ bir kökenden yoksun ve dolayısıyla boşluk, ortada bir ikamet yerinden yoksun ve dolayısıyla boşluk, sonda bir varış noktasından yoksun ve dolayısıyla boşluktur. Zihnin özü şu veya bu olarak kavranılamaz ve dolayısıyla boşluktur. Zihin herhangi bir biçim ve renkten yoksun ve dolayısıyla boşluktur.

Ancak bu boşluk tam anlamıyla bir yokluktan ibaret değildir. Çünkü zihnin berrak belirimi her şeyi kuşatmaktadır.

Zihnin kendisi tüm samsara ve nirvana'nın yaratıcısıdır. O asla değişmez ve mevcudiyeti anidir (birleşmiş/biriktirilmiş parçalardan oluşmamış – an ve an bir anda, birdenbire mevcut) . Onun uzayında onun belirimi olarak görünmesi mümkün olan herşey de tıpkı onun kendisi gibi kendinde bulunan/gerçek bir varoluştan yoksun bir şekilde sergilenmektedir. Zihin engindir ve tüm ölçümlerin ötesindedir. O var gibi görünebilir ancak varlıklar ve işaretlerin gerçek olmayışı sebebiyle aslında

boşluktur. O yok gibi görünebilir ancak yine de sayısız hayali biçimler göstermektedir. Zihnin orjinal mevcudiyeti düşüncenin ötesindedir ve o bir düşünce nesnesi değildir. Dolayısıyla onun neye benzediğini söylemek imkansızdır. O düşüncelerin ötesinde ve ifade edilemezdir. O kusur ve iyi niteliklerden münezzehtir. Zihnin orjinal mevcudiyeti iyi ya da kötü karmik koşulların ötesindedir. O işaretlere inancın murdarlığınca lekelenmemiştir. Samsara ve nirvana'nın tüm görüngülerinden hiçbirinin ismi ona uygulanamaz.

Zihnin orjinal mevcudiyeti kalıcılık ve geçicilik, umut ve şüphe, dizginleme ve cesaretlendirme, reddetme ve kabul etme, iyi ve kötü, büyük ve küçük, yukarı ve aşağı, bağlı ve özgür, mutlu ve üzgün ve diğerleri gibi ikiliklere (dualite) tutunmanın tüm sınırlamalarından özgürdür.

Zihnin orjinal mevcudiyeti kimse tarafından yaratılmamıştır. Ona hiçbir boy ve boyut atfedilemez. O tüm yanlılıklardan özgürdür. O "bu odur." denilerek işaret edilebilecek birşey değildir. O en başından beri kusursuzca özgür ve samsara ve nirvana'daki herşeye karşı sonsuz bir eşitlik/yansızlık içerisinde. Bunu idrak edenler budalığın zemin ya da temelini (gZhi), bunu idrak etmeyenler ise bir duyumsayan varlık olmanın zemin ya da temelini sahip olurlar. Dolayısıyla ona herşeyin zemini ya da temeli (Kun-gZhi) denilir.

2. YOL

Yolu oluşturan uygulama yanılmışlığı anlamaktır. Böylece zihnin doğal halini örtüleyen alanış ortadan kaybolacaktır. Zihnin doğal hali açıklık (Ngo-Bo / Openness), dolaysızlık (Rang-bZhin / Immediacy) ve potansiyeldir (Thugs-rJe / Potential) . Açıklığımız boş ve kavramsallığın ötesindedir. Onun dolaysızlığı aniden mevcut berraktır. Onun potansiyeli ise çeşitlilik olarak durmaksızın belirir.

Zihnin kendisi en başından beri bu üç kusursuzca saf modun mevcudiyeti (sKu gSum) olmasına rağmen o cehaletin üç biçiminin arizi murdarlığı tarafından birdenbire örtülendi. Bu nedenle de kişi kendi doğal mevcudiyetinin farkında değil.

a. Aldanış yolu

Bu, sayesinde yukarıda işaret edilen zihnin doğal halinde mevcudiyetin (Rang-gSal Gyi Dran-Pa) üç modunun belirmediği birlikte beliren cehalet (Lhan-Chig sKyes-Pa'i Ma-Rig-Pa / Co-emergent ignorance) ile başlar. Bu durumda ortada aptallık, karanlık, örtülüş ve derin bir vizyonsuzluk vardır. Bu durumda Budanın mod ve alemlerinin getirdiği iyi nitelikler ve duyumsayan varlıkların karma ve rahatsızlıklarının getirdiği berbat kusurlar bilinmemektedir. Kişi bu durumda derin bir aymazlık halindedir. Bu birlikte beliren cehalettir.

Bu birlikte beliren cehalete ince bağlanma alışkanlıklarının ortaya çıkması ve altı duyu nesnelere öngörülemez tesirlerine bağlı olarak bilinç içeride ve kestirilemez görünür ve ardından da olay ve koşullar dışarıda ve gerçek olduğuna inanılır. Nesnelere gerçekmiş gibi görünüp iyi ve kötü olarak kavranılıp kabul veya reddedildiği bu durumda kişi aptallık, kaçınma ve arzunun üç rahatsızlığı ile başbaşa kalmıştır. Böylece altı duyu için beliren görüşler kişiye iyi görünüyorsa arzu, iyi görünmüyorsa kaçınma, ne iyi ne de kötü olarak ele alınıyorlarsa donuk düşüncesizliğin aptallığı kendisini göstermektedir. Bu noktada arzu ve kaçınma, kabul ve reddetme, cesaretlendirme ve engelleme vardır. Buna özdeşleşme cehaleti (Kun-Tu-brTags-Pa'i Ma-Rig-Pa / Ignorance of identification) denilir.

Bu noktada, altı kök rahatsızlık (bağlanma, öfke, cehalet, kibir, şüphe, varsayım) kontrolsüzce belirir ve kendimizi altı alemde devinip onların her birinin kendine özgü rahatsızlıklarını deneyimleyen

yolcular ('Gro-Ba) olarak buluruz. Buna neden ve sonucu anlamamanın cehaleti (Las rGyu 'Bras La rMyong-Pa'i Ma-Rig-Pa / The ignorance of not understanding cause and effect) denilir.

Bu samsara meyvesini veren cehaletin üç biçimini açıklar.

b. Özgürleşme yolu

Başlangıçsız zamandan beri zemin/temel, açıklık, dolaysızlık ve potansiyelin ani bir şekilde mevcut oluşuyla doğal olarak saf oldu. Kişinin kendi gerçekte nasıllığına uyanmasıyla, kendi gerçeğini hatırlamanın berraklığı güneş gibi yükselir ve bu da birlikte beliren cehaletin karanlığını yok eder. Durmak bilmeyen görünüşlerin farkındalığın içkin potansiyelinin serimlenişi olduğuna uyanılmasıyla görüngü herhangi bir şekilde özdeşleşilmeksizin kendiliğinden belirir ve kendiliğinden kaybolur ve bu da özdeşleşme cehaletini ortadan kaldırır. Özdeşleşme cehaletinin ortadan kalkması ile kötü edimlerin yaşam gücünün kökü kesilir ve bu da neden ve sonucu anlamama cehaletinin kendiliğinden ortadan kaybolmasına sebep olur.

Kendi yanılmışlıklarını anlayanlar 'budalar' kendi yanılmışlıklarını anlamayanlar ise 'duyumsayan varlıklar' olarak bilinirler. Ancak bunlar sadece konvansiyonel koşullarda böyle görünür. Zira budalar ve duyumsayan varlıkların gerçekte nasıllığı/doğal hali arasında bir kıl payı kadar dahi fark yoktur. Onlar yalnızca gerçekte nasıl olduklarına/doğal hallerine uyanık ya da uyanık olmamaları ile ayrılırlar. Samsara ve nirvana'nın ortasında sadece bir A harfi (boşluk) vardır – bu hakiki gerçektir.

Doğal açıklığı kişinin kendi yanılmışlığından korumaya ilişkin üç yön vardır: görüş, meditasyon ve aktivite

Görüş

Görüş kişinin cehaletin lekesinden özgür doğal hal ile daima mevcut bağlantılılığına kesin ve net güveni işaret eder. Görüş ani bir şekilde mevcut olan üç moddur.

Meditasyon

Bu görüşün korunması meditasyon olarak bilinir. Zihnin sarsılmazlığını koruma metodlarına yönelik öğretisi bununla bağlantılıdır. Başlangıç için, beden, konuşma ve zihin aktivitelerini durdur.

Gerekli olan tüm niteliklere sahip olan guruna dua et ve zihnini onun zihniyle birleştir. Bu haldeyken geçmiş düşüncelerin peşinden gitme ve gelecek düşünceleri bekleme. Şimdideki farkındalığının olduğu gibi olmasına izin vererek onu tüm yapaylıktan özgür bırak. Onu iyi düşüncelerle tadil etmeye veya onu kötü düşüncelerle karıştırmaya çalışma. O kendisini her nasıl sunuyor olursa olsun hiçbir şekilde müdahale etme.

Zihnini böylece berrak, mutlu, ışıltılı, çıplak, parlak, açık, dingin ve rahat tut. Açıklığı boşluk-mutluluk, dolaysızlığı berrak-mutluluk ve potansiyeli kısıtlanmamışlık halinde bırak. Hiçbir meditasyon/odaklanma nesnesi tutmaksızın bir anlığına bile dalgalanmadan böylece kal.

Bu haldeyken düşünceler belirmediğinde, bil ki bu düşünceler bir temel veya kökten yoksundur. Dolayısıyla açıkça belirimlerin hakikatine gör ve onları kabul veya reddetmeksizin rahatlık ve açıklık ile kalmayı sürdür. Bu sırada kendini çok fazla sıkarsan çok sayıda çılgın ve hararetili düşünce ortaya çıkabilir ve bu da problem yaratır. Dolayısıyla gevşek ve serbest kalmalısın. Ancak çok fazla gevşersen bu defa da halsizlik ve alıklık kendisini gösterecektir. Dolayısıyla farkındalığın mevcudiyetinde kendini çok sıkmadan ancak tetikliği de elden bırakmadan kalmalısın.

Bu halde kalırken farkındalığının doğal hakikati herhangi bir kimliksel içerikten özgür boş açıklıktır. Tutunmadan yoksun olarak o özgürdür. Özlem ve arzudan yoksun olarak o mutludur. Düşünceden yoksun olarak o tamamen gerçektir. İçeride veya dışarı da olmaktan yoksun olarak o doğrudandır. İyi veya kötü hiçbirşey tarafından etkilenmeksizin o dokunulmazdır. O iyi ya da kötü hiçbir eylem tarafından örtülenemez. O bağlı değildir. O sonradan özgürleştirilmemiştir. O çıplak, dingin, lekesiz, örtüsüzdür. O hiç kimse tarafından yaratılmamış ve değiştirilmemiştir.

Bu ilksel, doğal ve eforsuz hakikat net ve doğrudan olarak gerçekleştirildiğinde, bu halden ister neşe, berraklık ve düşüncelerden yoksunluk, ister halsizlik ve iyi ve kötü düşüncelere değin çoşkulanmalar, isterse öfke, bağlanma, cehalet, kıskançlık ve kibrin rahatsız edici düşünceleri isterse de altı duyu nesnelere bağlı olarak kendisini gösteren görünüş ve seslere yanıt olarak beliren düşünceler olmak üzere her ne belirirse belirsin bunların tümünü meditasyon objesi olarak ele almalısın. Yani her ne görünüş ve düşünce belirirse belirsin kabul edip peşinden sürüklenmeden veya reddedip def etmeye çalışmadan, onları hiçbir şekilde engellemeden veya teşvik etmeden açık ve tamamen rahat bir şekilde kal. Böylece düşüncelerin reddedilip def etmeye çalışılmasının bir gereği yoktur. Zihin sadece boşluktan ibaret değildir. Zira onun için berraklığı doğal olarak dharmakaya modunda belirlemektedir. Yemek yerken, uyurken, yürüyüp hareket ederken veya otururken sarsılmaksızın, daima bu odaksız açıklık (meditasyonsuzluk / non-meditation) halini korumalısın.

Eğer doğal berraklığına değin hatırlayışını yitirirsen, yukarıda açıklanmış olan cehalet tarafından örtüleneceksin. Parçaların birleşmesi ile oluşmuş (*'Dus-Byas*) beden ve sesin ne kadar erdem sergilerse sergilesin bu sayede birlikte beliren cehaletin ardında geçilmesi mümkün değildir. Peki neden böyledir? Cehaletin özü, gerçeğini hatırlamayı, sarsılma, unutma, örtülenme, alıklık, farkındalısızlık, ilgisizlik ve tembelliktir. Farkındalığın özü ise kişinin kendi yanılmışlığına değin öz farkındalığı ve böylece açılan berraklık ve boşluktur. Farkındalık kavramsallaştırmayı aşan bir mevcudiyetle çıplak, tek ve yalnızdır. Dolayısıyla başka hiçbir şey yapmadan sadece bu farkındalıkta kal.

Aktivite

Hiçbir zaman ve hiçbir durumda farkındalığın iyi ve kötü koşulların etkisi altına girmesine izin verme. Dışarıda, dünya işlerine kapılma. İçeri de ise dharma işlerini durdur. Başka hiçbir dharma uygulaması yapma. Sadece üç zamanın tüm budalarının özü olan kendi farkındalığına uyanıklığın bu tek gerçek uygulamasına tam anlamıyla adan.

3. SONUÇ

Kişinin kendi farkındalığına değin bu uygulamasının tamamlanması ile, artık farkındalık herhangi bir efor veya entellektüel aktiviteye gerek olmadan kendiliğinden mevcut haldedir. Böylece farkındalığın üç modu kendi doğal yerlerinde gerçekleştirilmiş ve yaygın olarak budalık olarak bilinen sonuça erişilmiştir.

Farkındalığın açıklığı dogmamış doğal mod (Chos-sKu / Dharmakaya). Farkındalığın dolaysızlığı keyfini çıkarma modunun berraklığı. (Longs-sPyod rDzogs sKu / Sambhogakaya) Farkındalığın potansiyeli ise herşeyi kuşatan rüya gibi tezahür modudur. Doğal halde bu üç mod hakikatin tek bir noktası olarak birbirinden ayırt edilemezdir. (Chos-Nyid Thig-Le Nyag-Chig / Nirmanakaya). Böylece kişinin Samantabhadra'nın doğal halinden farksız olan farkındalığı doğrudan olarak kişinin kesinlikle tam ve kusursuz bir Samyaksambuddha olarak Budalık kazandığı Akanistha'ya gider.

Öyleyse lütfen bunu zihninde tut.

ÜÇ MOD SONUCU

Om Mani Padme Hung Hri

Rinpoche şunu da söyledi:

Zemin/temel, yol ve sonuç vasıtasıyla ani bir şekilde mevcut üç moda açılmak biz dharma uygulayıcılarının ihtiyacı olan tek hayati noktadır.

Zemin/temel, doğal mod (intrinsic mode) olarak bilinen iki saflığa sahiptir. Peki bu ne anlama geliyor?

İlksel Saflık (Primordial Purity). Başlangıçsız zamandan beri zemin/temel daima saf oldu. O boştur ve herhangi bir kendilik içeriğinden yoksundur. O bir entelekt nesnesi değildir ve neden ve koşulları aşar. O düşünce ve ifadenin ötesindedir. O farkındalığın berrak gökyüzüdür.

Lekesiz Saflık (Stainless Purity).

Cehaletin üç biçiminin gelip geçici lekeleri farkındalığın üç modu tarafından temizlenmiş ve böylece farkındalığın örtüleniştten özgür boş berraklığını açığa çıkarmıştır. Kişinin bu içkin berraklığı çig, çıplak, tek, serbest, sınırsız ve yalnızdır. Bu içkin saflık ne içeri ne de dışarıdan herhangi bir engele sahiptir.

Bu iki saflığa sahip doğal moda sahip olmak olarak bilinir.

Yol beş kesinliğe (five certainties) sahip olan keyfini çıkarma modudur (enjoyment mode). Kişinin kendi farkındalığının doğal halinin açıklığının bir yönü olarak keyfini çıkarma modu beş kesinliğe sahiptir. Bu kişinin yoldaki yeri ister geliştirme aşaması ister kusursuzlaştırma aşaması (bsKyed-rDzogs Kyi Rim-Pa) olsun her halükarda geçerlidir. Bu beş kesinlikten kesin yer tüm yorumlamalardan özgür sonsuz misafirperverliktir. Kesin öğretmenler farkındalığın içkin açıklığının barışçıl ve hiddetli dışavurumlarıdır. Kesin cemiyet birlik içerisindeki bodhisattvalar, farkındalığın durmak bilmeyen kendini gösterimidir (Rang-sNang). Kesin dharma kişinin hakikatini onun kendisini gösterimi vasıtasıyla hatırlamasıdır. Kesin zaman ise eforsuz değişmezlikte ikamet edıştır. Bunlar keyfini çıkarma modunun beş kesinliği olarak bilinir.

Sonuç beş kesin olmayışa sahip olan rüya gibi tezahür modudur. Doğmamış doğal modun manasının gerçekleştirilmesi ve keyfini çıkarma modunun durmak bilmeyen güçlü akışı ile potansiyelin çeşit çeşit biçimleri kendiliğinden belirlemekte ve kendiliğinden gözden kaybolmaktadırlar. Bu vasita ile sonuç olarak meydana gelen bu rüya gibi tezahür modu beş kesin olmayış yoluyla duyumsayan varlıkların faydası için hareket eder. Bu beş kesin olmayıştan yerin kesin olmayışı öğrenmeye hazır olanlar uğruna altı alemin gerek duyulan her yerine gidebilme yeteneğidir. Biçimin kesin olmayışı varlıkları eğitmek için gereken her biçimde tezahür edebilme yeteneğidir. Cemiyetin kesin olmayışı, ister iyi ister kötü, ister yüksek ister alçak olsun yardıma ihtiyacı olan tüm varlıklar için mevcut olabilme yeteneğidir. Dharma'nın kesin olmayışı kişilerin sahip oldukları farklı kapasitelere uygun olarak dharma'nın farklı yol ve araçlarını öğretebilme yeteneğidir. Zamanın kesin olmayışı ister geçmiş ister şimdi isterse de gelecek olsun öğrencilerin hazır olduğu her zamanda görünebilme yeteneğidir.

Dahası rüya gibi tezahür modu iki biçime sahiptir. Yüksek rüya gibi tezahür modu ve çok çeşitli rüya gibi tezahür modu. Yüksek rüya gibi tezahür modu iki yöne sahiptir; merhametten/şefkatten aşağıya inen ve araç ve yollar yoluyla yukarıya çıkan rüya gibi tezahür modu (Theg-Pa).

Merhametten/şefkatten aşağıya inen rüya gibi tezahür modu kendisinden beş kesinliğin belirlediği keyfini çıkarma modunun içkin kuvveti olan iki saflığa sahip olan doğal moddan gelir. Doğal mod ve keyfini çıkarma modu böylece özel rüya gibi tezahürlere sebep olur. Bunun tersine araç ve yollar yoluyla yukarıya çıkan rüya gibi tezahür modu yolun yogilerinin, duyumsayan varlıkların faydasına hareket edebilmek için yolu uygulayanların biçimini göstermektedir.

Çok çeşitli rüya gibi görünüş modu da iki yöne sahiptir. Birincisi altı alemdeki varlıklar biçimini gösterir. İkincisi ise böyle biçimler göstermez. Birincisi varlıkların ait olduğu alemlere uygun biçimler ve yerel geleneklerine uygun davranışlar gösterir. Böylece o varlıkların ihtiyacına göre hareket ederek öğretir. O gerektiğinde varlıkların iyiliği için aksi biçimler5 de alabilir. Bu şekilde altı alemin varlıklarının biçimini almayan rüya gibi görünüş modu ise kendisini duyumsayan varlıkların faydası için toprak,su,ateş,rüzgar veya uzay olarak ya da botlar, köprüler, tablolar, heykeller, tapınaklar, stupalar, sığınaklar ve benzeri şekillerde gösterebilir.

Bu üçlü sonucu gerçekleştirmişin kısa açıklanışını sonuçlandırır: iki saflığa sahip olan zemin/temel doğal mod – beş kesinliğe sahip olan yol keyfini çıkarma modu ve beş kesin olmayışa sahip olan sonuç rüya gibi tezahür modu. Lütfen bunu zihninde tut.

Türkçe Çeviri : Mustafa Mert Çelebi - 10.02.2021

NOTLAR

2. Zihin burada *Sems, citta*'nın tercümesi olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda o durumları analiz eden, meseleler üzerinde düşünen ve netliğe (şeyleri net olarak anlamaya) giden bir yol olarak düşünceler ile çalışan bilişsel fonksiyonu işaret etmez. Tüm bunlar zihnin kendisi değil, ikilik (dualite) alanında iş gören zihinsel aktivitenin fonksiyonlarıdır. Zihin bu bağlamda farkındalık, mevcudiyet, açıklık ve herşeyin kavranılamaz açık zemininden/temelinden ayırt edilemez olan temel kapasiteyi işaret eder. Duyumsayan varlıklar olarak kendi zeminimiz/temelimiz/kaynağımız olması sebebiyle ona erişim sahibiyiz ancak o asla bizim değildir zira o sahip olunabilecek birşey değildir. Sıradan zihinsel aktivitemizin işlev görüşü kapsamındaki herşey,bu doğal açıklığın bir ışmasıdır.
3. Doğal hal koşullanmamıştır. O herşeyin gerçekten olduğu gibi oluşunun halidir.
4. Başlangıcı hakkında konuşacak olursak, zihin bir başlangıca sahip değildir. Onun olmadığı bir zaman yoktur. Zaman zihinde beliren ve kaybolan kavramlardan biridir. Zihnin bir kaynağı yoktur; o hiçbir yerden ve hiçbir şeyden gelmez. O doğmamıştır ve kendiliğinde mevcut olan/gerçek bir varoluştan yoksun boşluktur. Şu anki oluşu hakkında konuşacak olursak ve zihni yer ve süre anlamında tanımlamaya çalışırsak, o kavramlarımız tarafından yakalanılamaz. O kavramsallaştırmanın ötesindedir ve ona düşünce tarafından erişilemez. Onunla ilgili düşündüğünü sandığında düşündüğün şey aslında sadece kendi onun üzerine olan fikrindir. O bir fikir, isim, işaret değildir. O bulunamaz ve kendiliğinde mevcut olan/gerçek bir varoluştan yoksun boşluktur. Sona erişimi hakkında konuşacak olursak, herhangi bir başlangıca sahip olmayan zihin tükenebilecek ya da sona erebilecek herhangi bir cismaniliğe ya da içeriğe de sahip değildir. Zihin buradan oraya taşınabilecek bir düşünce değildir. O bir varış noktasına, gidecek bir yere sahip değildir. Her yer onun bir görünüşüdür. Ve o kendiliğinde mevcut olan/gerçek bir varoluştan yoksundur.
5. Örneğin hırsızlar diyarında dürüst bir adam olarak görünmek.